

**FRANÇOISE
SAGANOVÁ**

**ČTYŘI
HRANY
SRDCE**

LEDA 2021

Předmluva

V roce 2007 jsem se ujal dědictví po své matce, a mohl jsem tak postupně napsat předmluvy k reedicím jejích textů, které jsem svěřil řadě laskavých vydavatelů: La vitesse (*Rychlost*), Bonjour New York (*Dobrý den, New Yorku*), Chroniques 1954–2003 (*Deníky z cest 1954–2003*), Sagan, ma mère (*Moje matka Saganová*) a úplně nedávno Toxique (*Jed*); tato kniha brzy vyjde v původní podobě. Takový úkol byl pro mě ctí.

Vydavatelé ve mně zjevně objevili snadnou kořist, která se pokaždé ochotně a s vervou pustí do psaní – a musím zdůraznit, že nezáleží na tom, jestli je ta práce spjatá s dílem mé matky nebo ne. Takový úkol mě vždycky nadchne.

Texty, k nimž jsem měl psát předmluvy, už byly samozřejmě vydané a některé i vícekrát, byly mnohokrát přečtené a rovněž opatřené předmluvami, takže se od mé nové glosy nic nečekalo, dokonce mohla projít bez povšimnutí.

Když se na mě tedy vydavatelství Plon obrátilo s návrhem, abych napsal úvod ke *Čtyřem hranám srdce*, nepřekvapilo mě to a cítil jsem se poctěný důvěrou, kterou mi prokázali. Až večer po návratu domů jsem však s chladnou hlavou posoudil, k čemu jsem se právě upsal: nešlo o nic menšího, než abych představil dosud nepublikované dílo ikonické autorky, jehož vydání patrně vyvolá hotový literární cyklon doprovázený mediálním zemětřesením.

Popravdě řečeno si jen matně vzpomínám, jak se ke mně rukopis dostal. Bylo to asi dva tři roky poté, co jsem se ujal dědictví, a mně to připadalo jako zázrak. Vždyť celé matčino jmění bylo zabaveno, rozprodáno, darováno či vydáno pochybným způsobem.

Tenký svazek románu byl pouze v plastových deskách – podobné používají studenti pro své diplomové práce – a skládal se ze dvou částí: první nesla název *Les Quatre Coins du cœur* a druhá, která začínala větou: „Vlak z Paříže přijel na nádraží v Tours v 16 hodin 10 minut...“, byla nadepsaná *Le Cœur battu*. (Román tedy neměl definitivní název a ještě ve chvíli, kdy píšu tyto řádky, netuším, jaký název vybereme.)

Text napsaný na stroji byl tolikrát kopírován, že písmena skoro nebyla čitelná. Byly v něm škrty, poznámky a korektury, jejichž původ mi byl neznámý, ostatně pocházely od různých osob, oba svazky byly zamíchané v hromadě spisů a různých archivních

materiálů. Trvalo mi dost dlouho, než jsem pochopil, že jde o jeden celek.

Shodou šťastných – či nešťastných – okolností jsem rukopisu nevěnoval valnou pozornost: zprvu mě ani nenapadlo, že by mohlo jít o nevydaný román. Navíc byl v matčině pozůstalosti obrovský zmatek a já jsem musel napřít veškeré úsilí, abych vyřešil spleť otázky dědického, daňového a zejména vydavatelského práva.

Dnes si uvědomuji, jak lehkovážně jsem zacházel s textem, který byl sice nedokončený, ale stejně mě uchvátil saganovským způsobem psaní, občas provokativním stylem a barokním, někde až fantaskním zabarvením některých zápletek. Rozhodně jsem musel být blázen, když jsem rukopisu věnoval tak malou pozornost a nechal ho po celý ten čas ležet v zásuvce. Byl ovšem nedokončený, a tak se mi zdálo neopatrné svěřit jeho četbu osobě, jíž bych plně nedůvěřoval.

Před několika měsíci však ve mně většina pařížských vydavatelů svým nezájmem vzbudila obavy, že se dílo Françoise Saganové ztratí v propadlišti 20. století. Potom jsem potkal Jeana-Marca Robertse, prozíravého člověka, který se později stal mým rádcem v edičních otázkách spjatých s pozůstalostí. Tehdy stál v čele vydavatelství Stock a souhlasil s tím, že znovu vydá najednou všech patnáct matčiných titulů, které jsem mu jednoho dubnového odpoledne přinesl do Rue de Fleurus. Jean-Marc Roberts se stal mým vydavatelem

a velmi brzy jsem ho začal považovat za přítele. A právě jemu jsem o několik týdnů později tajně svěřil k přečtení tento román, který svou neuspořádanou formou nebudil zrovna naději, že by se dal vydat.

Čtyři hrany srdce se staly nezávisle na nás námětem pro filmovou adaptaci – odtud ty přčetné fotokopie –, filmový projekt se ovšem nikdy neuskutečnil. Rukopis knihy byl upraven, vlastně spíše značně volně přepracován podle vkusu vyhledávaného scenáristy. *Čtyři hrany srdce* nemohly být v tomto stavu publikovány, text byl slabý a matčinu dílu by to uškodilo.

Jean-Marc a já jsme usoudili, že by román mohl přepsat nějaký současný spisovatel, který by byl hoděn takového úkolu. V rukopisu však bylo tolik změn – někdy byly dokonce vyškrtnuty celé pasáže – a text byl tak nesourodý, že jsme od tohoto nápadu rychle upustili.

Rukopis se tedy opět vrátil do zásuvky, ale já jsem se k němu v následujících měsících neustále vracel a četl ho čím dál tím pozorněji. Ozývaly se hlasy, že jsem jediný, kdo může tuto knihu znovu napsat, a že by román měl být určitě vydán, ať je jeho stav jakýkoli, protože tvoří sice nedokončenou, ale přesto důležitou součást díla Françoise Saganové. Ti, kdo Saganovou znají a mají rádi, by měli mít k dispozici celé její literární dílo, a získat tak možnost pohlížet na ně jako na celek.

Pustil jsem se do práce a učinil úpravy, které mi připadaly důležité, přičemž jsem se snažil nezasahovat do stylu ani do zabarvení textu. Během práce jsem v románu objevoval svobodomyšlného ducha, drsný humor a odvahu hraničící s drzostí, což Françoise Saganovou vždycky charakterizovalo.

Pětašedesát let po prvotině *Bonjour tristesse* (*Dobrý den, smutku*) a deset let po mučivém polospánku vychází tedy Saganové poslední, nedokončený román *Čtyři hrany srdce* ve své původní podobě.

Denis Westhoff

1

Terasa sídla La Cressonnade, lemovaná čtyřmi platanami a vybavená čtyřmi lavičkami, zelenými jako ty v městských parcích, působila majestátně. Sídlo kdysi určitě bývalo starým krásným venkovským stavením, ale dnes už nebylo krásné a dokonce vlastně ani staré. Nedávno ho ozdobili věžičkami na způsob minaretů, venkovním schodištěm a balkony s tepaným zábradlím; nasálo dvě století drahého špatného vkusu, který znehodnocoval přirozenou krásu slunce, okolních stromů, stříbrné šedi šterku na cestičkách a všudypřítomné zeleně. Ke vchodu do domu vedly tři hladké šedivé schody se zábradlím ve středověkém stylu, koruna nevkusného vzhledu sídla.

Dvěma osobám, které seděly na opačných koncích lavičky obrácené k domu, to však zjevně nevadilo. Často se člověku snáz hledí na ošklivost než na krásu; krásu se musí obdivovat, což stojí námahu. Ludovic a jeho žena Marie-Laura byli evidentně naprosto lhostejní k architektonické kakofonii. Nedívali se ani na

sebe, nezajímal je jejich dům, jen zírali k nohám. Lidé, kteří hledí na vlastní boty, byť jakkoli elegantní, místo aby upírali oči na něčí obličej nebo na jinou věc hodnou zájmu, mají v sobě cosi vadného.

„Není ti zima?“

Marie-Laura Cressonová se tázavě obrátila k manželovi. Měla hezký obličej s výraznými temně modrými očima, lehce pohrdavými ústy a rozkošným nosem. Přitahovala muže, měla jich celou řadu, než se poněkud překotně vdala za energického a zdravím kypícího mladíka jménem Ludovic Cresson, trochu playboye, trochu prostáčka, o nějž se přetahovaly dívky z luxusního pařížského 16. obvodu, protože byl bohatý a navíc laskavý. Ludovic Cresson sice nesmírně miloval ženy, ale bylo jasné, že z něj bude věrný manžel. Všechny jeho kvality kromě peněz však představovaly v očích Marie-Laury spíš nedostatky. Byla rafinovaná, nevzdělaná, ale časem získala díky četbě módních románů, výtahů z klasických děl a zapovězené literatury užitečný nátěr povrchní sečtěllosti a informovanosti a ve svém prostředí byla považována za inteligentní ženu přesně v duchu doby. Chtěla sama řídit svůj život i život svého okolí, chtěla „žít po svém“, jak říkala. Netušila však, co je život, ani co by od něj měla chtít, s výjimkou přepychu. A toho se nemohla nabažit. S chutí hodlala předvádět jakkoli drahé šperky a reprezentovat jakkoli velké jmění

Ludovicova otce Henriho Cressona (jemuž v jeho rod-
ném dobrém Touraine přezdívali „sup“).

* * *

Je zřejmé, proč se staré továrně a starému rodinnému sídlu říkalo La Cressonnade. Není třeba to vysvětlovat. Mnohem složitější a také nudnější by bylo objasňování toho, proč Cressonovi nadělali jmění zrovna v řeřiše, cizrně, v hrášku a další drobné zelenině, kterou dnes vyváželi do všech čtyř světových stran. Toto nezajímavé téma by především autora stálo víc fantazie než lovení v paměti.

„Jestli ti není zima... Chceš můj svetr?“

Hlas muže sedícího vedle Marie-Laury byl přirozeně vlídný a příjemný, až příliš starostlivý a zjihlý vzhledem k nicotnosti tématu. Mladá žena pouze zamrkala a odvrátila hlavu, čímž naznačila lehké pohrdání manželovým svetrem (který přejela pohledem).

„Ne, díky, vrátím se domů, to je jednodušší. Měl bys udělat totéž. Nemusíš ještě ke všemu chytit záněť průdušek.“

Zvedla se a klidně odkráčela k domu, pod podrážkami módních bot jí skřípěl štěrk na cestičce. Marie-Laura byla vždycky a za všech okolností elegantní a *up-to-date*: dokonce i na venkově a i když poblíž nikdo nebyl.

Manžel se za ní zadíval obdivně... a současně trochu s obavou.

* * *

Ludovic Cresson měl za sebou pobyt v různých nemocnicích a léčebnách, kde se octl po autonehodě tak vážné a tak katastrofální, že nikdo, lékaři ani jeho nejbližší, nepočítal s tím, že to přežije.

Marie-Laura řídila sportáček, který jí dal k narozeninám. Auto narazilo do nákladáku stojícího u krajnice a místo spolujezdce rozdrtily napadrt' ocelové tyče, které kamion převážel. Když řidičku a spolujezdce z auta vyprostili, měl Ludovic nedotčenou jen hlavu, tělo bylo na několika místech probodnuté. Marie-Laura vyvázla naprosto bez zranění. Ludovic byl v kómatu a lékaři mu dávali den, maximálně dva dny života.

Jenomže plíce, ramena, krk... vlastně všechny vnější i vnitřní orgány, které tvořily tělesnou schránku tohoto důvěřivého mladíčka, projevíly mnohem víc odolnosti a bojovnosti, než kdo předpokládal. A tak zatímco rodina už připravovala pohřeb a vybírala hudbu pro smuteční obřad, Ludovic bojoval. Marie-Laura přemýšlela o elegantním a rafinovaně střízlivém vdovském oděvu (chtěla si obléct velmi jednoduché šaty a na spánek si nalepit pro efekt úplně zbytečnou náplast), Henri

Cresson zuřil, že jeden z jeho plánů zmařil osud, kopal kolem sebe a vyléval si vztek na svých zaměstnancích, a jeho manželka a Ludovicova nevlastní matka Sandra stavěla na odiv svoji obvyklou drtivou důstojnost těžce nemocné osoby, která musí často zůstat na lůžku. No a po týdnu se ke všeobecnému úžasu Ludovic probíral z kómatu.

Je známo, že některým lékařům záleží víc na neomylnosti jejich diagnózy než na osudu pacienta. Ludovic značně podráždil všechny lékařské velekněze z Paříže i odjinud, pro něž dal Henri Cresson poslat. Snadnost, s jakou se prodral zpátky k životu, je do té míry rozhořčila, že mu našli v hlavě cosi velmi nebezpečného. A protože Ludovic nepromluvil, utvrdilo je to v diagnóze a předali ho na pozorování do vysoce specializované léčebny. Ludovic byl zasmušilý, takže vypadal stále jako duchem nepřítomný a dokonce snad i mentálně handicapovaný. Jeho nezvykle pevné tělesné zdraví tento dojem jen znásobovalo.

Celé dva roky putoval Ludovic beze slova odporu či dokonce protestu z kliniky na kliniku, z jedné psychiatrické léčebny do druhé; dokonce ho poslali i do Ameriky, přičemž ho v letadle skutečně připoutali. Každý měsíc ho navštěvovali členové jeho nepřilíš početné rodinky, dívali se, jak spí nebo se „tak nějak pitomě usmívá“, jak si mezi sebou sdělovali, když rychle odjížděli. „Nemůžu ten pohled snést,“ sténala